

ODWRACAĆ SIĘ (32) *vb impf*

się (20), się (12).

o oraz drugie a jasne; -ra- (16), -rã- (14); -ra- *BibRadz* (4), *Mącz* (6), *RejPos*, *BiałKat* (2), *ModrzBaz*, *CzechEp*; -rã- *KromRozm II*, *OrzList*, *OrzQuin*, *BudBib*, *BudNT*, *CzechRozm*, *SkarŻyw*, *NiemObr*, *WujNT* (4); -ra- : -rã- *Leop* (1:2).

inf odwracać się (3). ◇ *praes 1 sg* odwracam się (1). ◇ *3 sg* odwracą się (7). ◇ *1 pl* odwracamy się (2). ◇ *3 pl* odwracają się (4). ◇ *praet 3 sg m* odwracał się (1). ◇ *3 pl m pers* odwracali się (4). ◇ *fut 2 sg m* będziesz się odwracał (1). ◇ *imp 2 sg* odwracaj się (4). ◇ *2 pl* odwracajcie się (1). ◇ *con 3 sg m* by się odwracał (1). ◇ *1 pl m pers* byśmy się odwracali (2). ◇ *part praes act* odwracając się (1).

Sł stp brak, *Cn notuje*, *Linde XVIII w. s.v. odwrócić*.

1. *Ustawiać się bokiem lub tyłem do kogoś lub czegoś; aversari Vulg, Mącz, Modrz; averti PolAnt, Vulg; declinare PolAnt; avertere se Cn* (15) :

odwracać się do czego (1): blisko śmierci będąc/ wołał bárzo odwracájąc fię do ściány y kryjąc oczy íwoie. *SkarŻyw* 333.

Zwrot: »precz się odwracać« (1): Tropeus, Który kogo rwie/ zá włofy pociąga/ álbo co takowego wyrządza/ s trzaskiem fię precz odwraca yákoby o tym nic nie wiedział. *Mącz* 466c.

Przen (13) :

a) *Gniewać się, pozostawiać bez opieki [od kogo]* (2) : *Víquequo domine auertis in finem*: [...] pokiż fię miły panie będzieł odwracał od nas na wieki *WróbŻołt* 88/47.

Zwrot: »odwracać się w gniewie« (1): nie odwracay fię wgniewie [*ne declines in iram*] od sługi twego *BudBib Ps* 26/9.

b) *Brzydzić się kimś lub czymś, potępiać [od czego]* (4) : *Leop Deut* 25/16; *Aversor*, *Odwracam* fię od czego/ mierzi mię co/ przikromi/ wielką niechuc mam k czemu/ wzgardzam kim. *Mącz* 487b; *RejPos* 228; áby przez ich [sług *Chrystusa*] połufzeństwo ználiłmy prawdę/ [...] błędy kácérfskie [...] ználi: á od nich fye odwrócáli *BiałKat* 363v.

c) *Nie chcieć wysłuchać, być nieczułym, ignorować* (6) : *Themu* który cię prosi/ day/ áni odmawiy (*marg*) Abo nie odwrócay fię. (–) temu który chce v ciebie pożyczyc *BibRadz Matth* 5/42.

odwracać się od kogo (3), *od czego* (2): kogom nawięcey miłowál/ then fię odemnie odwrócał [*aversatus est me*]. *Leop Iob* 19/19; *BudNT Matth* 5/42; *Lecz* ktoby prawdzie wychodzącey czći niewyrządzał/ á oney z vcźciwością słuźną nieprzyimował/ áleby ią odrzucał y od nieyby fię odwrócał/ zá kogo iy poczytác mamy *ModrzBaz* 2v; *Temu* który cię prosi/ day mu; á od tego który chce v ciebie pożyczyc/ nie odwracay fię. *WujNT Matth* 5/43[42]. *Cf Zwrot*.

Zwrot: »odwracać się precz [od czego]« (1): *Aversari preces alicuius*. Nie dác słowá ná rzecz/ nie chcieć słuhać/ odwrócáć fię precz od czyich próźb. *Mącz* 487b.

d) *Nie chcieć kogoś odrzucać [od kogo]* (1) :

W porównaniu (1): iáko též náłzá miła *Polłká*/ w téy nieftáteczności íwéy/ gdy fye iuż odwraca od *Káplaná*/ iáko od *łłońcá íwégo*/ wolność y zacność íwą rychło ítráćić muśi *OrzQuin Aav*.

2. *Zbaczać, iść w innym kierunku; przen* (1) :

Zwrot: »nie odwracać się ani na prawo, ani na lewo« (1): Otho drogá chodźcie po niey/ á nie odwracaycie fię áni ná práwo áni ná lewo [*quando declinabitis ad dexteram, vel ad sinistram*]. *BibRadz Is 30/21*.

3. *Być ustawianym pod kątem w stosunku do czegoś [od czego] (1)* : *Versura etiam flexus ipse angulorum in aedificiis et parietibus exterior*, Kąt/ węgiel/ w budowaniu gdzie fie budowanie od budowania odwraca. *Mqcz 486c*.

4. *Cofać się, odchodzić z powrotem (3)* :

odwracać się od kogo (1): *Solstitium*, Obrocenie słońcá gdy fie do nas náwraca álbo od nas odwraca słońce *Mqcz 398c*.

W przeciwstawieniach: »nawracać się, przywracać się ... odwracać się« (2): *sunt duo circuli qui dicuntur Tropici*, Dwa cyrkłá ná niebie ná których fie słońce obráca álbo ráczyy przywráca y odwráca. *Mqcz 466c, 398c*.

Przen [dokąd] (1) :

Zwrot: »odwracać się sercem« = *chcieć wrócić, tęsknić (1)*: Ktoremu niechćieli być posłufzni oycowie náłzy: ále odrzucáli/ y odwracáli fię fercem fwym do Egiptu *WujNT Act 7/39*.

5. *Przestawać, zaniechiwać; averti PolAnt, Vulg; reverti PolAnt; abducere se, avocare se, avocare a. revocare a. sevocare a. traducere animum, deduci, deponi Cn (12)* :

Wyrażenie: »od grzechow odwracać się« (1): áby przez ich [*kapłanów*] posłufzeństwo znalifmy prawdę/ od błędów y grzechów odwracáli fye *BialKat 363v*.

a. *Odstępować od Boga lub wiary (11)* : wynifsczę z mieyfćá thego [...] te ktorzy fie odwracáią nienáfláduiąc Páná *Leop Soph 1/6; BibRadz Iudic 2/19*.

odwracać się od kogo, od czego [w tym też: ab aliqua re (1)] (8): *RejPs 218v; OrzList c2*; iefli ci nie wízli ktorzy odrzucáli tego ktory mowíl ná źiemí/ dáleko wíęcey my iefli fię odwracamy od tego ktory z niebá iefł. *BibRadz Hebr 12/25; CzechRozm 197v; WujNT Hebr 12/25. Cf Zwroty*.

odwracać się do czego (1): Nie ládá to fkaránie Boże/ kiedy tym ktorzy fię Chriřtyány odzywáią/ nie świeći światłóć Ewánieliey/ ále máiąc zácmione fmyfły/ odwracáią fię do básni/ y wymyfłow ludzkich. *NiemObr 84*.

W przeciwstawieniu: »stać ... odwracać się« (1): winien [...] przy nim [*Bogu*] ftátecznie ftać/ á od niego fie nigdziey nie odwracác. *CzechRozm 197v*.

Zwroty: »od prawdy odwracać się« (2): *CzechEp 117*; ořtrze ie karz/ áby zdrowi byli w wierze. nie báwiąc fię Zydowfkimi básniámi/ y mándatámi ludzi ktorzy fię od prawdy odwracáią [*aversantium se a veritate*]. *WujNT Tit 1/14*.

»odwracać się od wiary [*ku czemu*]« (1): Gáláty karze/ iż fye od wyáry krzeřciyáńfkyey ku wřtáwom żydowfkyego zakonu odwracáli *KromRozm II e2v*.

Synonim: 5.a. *odstępować*.

Formacje współrdzenne cf WROCIĆ.